

SÜNBUZADE VEHBİ (ö. 1809)

Maraşlı bir ulema ailesi olan Sünbüzadeler'e mensuptur.

İlk eğitimini Maraş'ta alan Vehbi, daha sonra İstanbul'a giderek, yazdığı kasideler ve tarihler sayesinde devrin önde gelenlerinin meclislerine girdi. Müderrislikle başladığı memuriyet hayatını kadılıkla sürdürdü. İnşaya olan yeteneği anlaşılınca hâcegân¹ rütbesini aldı.

Çok iyi Farsça bildiğinden 1. Abdülhamid döneminde Kerim Han Zend'e elçi olarak gönderildi. Kerim Han'la yakın dostluğu yüzünden devletin menfaatlerine zarar verdiği yolundaki söylentiler üzerine idamı emredildi. Bir posta tatarı² kılığında gizlice İstanbul'a dönen şair Üsküdar'da saklanırken yazdığı **Tannane** kasidesi sayesinde affedildi.

Sünbüzade Vehbi'nin laubali ve ahlak dışı eserler yazdığı belirtilmekteyse de bunların pek azı günümüze ulaşmıştır. Zağra kadılığında kethüdası olan **Süruri'nin *Hezeliyyat*'ında**

¹ Osmanlı devlet teşkilâtında yazı işlerinin başında, defterdarlık, nişancılık gibi memûriyetlerde, eminlik ve müdürlüklerde bulunanlar için kullanılan tâbir.

² Eskiden mektup, haber ve emirleri gidecekleri yere götüren atlı posta sürücüsü.

Vehbi hakkında hicivler bulunmaktadır. Bu tür şiirlere divanında rastlanmaması, *Şevkengiz* adlı eserinin divan nüshalarında bulunmaması şairin bunları divanına almadığını düşündürmektedir.

Hayatı hakkında birçok bilgi de özellikle kasidelerinden çıkarılmaktadır. Ayrıca şiirleri mahalli kelime ve deyişler açısından çok zengindir. Şiirlerinde Nedim ve Sabit etkisi açıkça görülmektedir. Çağdaşı Keçecizade İzzet Molla, Vehbi'yi asrının reisü's-şuarası kabul ederken Ziya Paşa onu çölde yetişen kokusuz güle benzetmiş, Muallim Naci ise Vehbi'yi orijinallik özentiyle şiirselliği kaybettiği için eleştirmiştir.

ESERLERİ

1. Tuhfe-i Vehbi: Öğrencileri olan, Sadrazam Halil Hamid Paşa'nın iki oğlu için kaleme alınmış, değişik vezinlerde elli sekiz kıtadan oluşan Farsça-Türkçe bir sözlüktür. Eser, önceki sözlüklerde bulunmayan Farsça kelime ve ifadelere yer vermesi dolayısıyla çok tutulmuş, medreselerde ve rüşdiyelerde ders kitabı olarak okutulmuştur.

Otuza yakın baskısı bulunan eseri **Nurnan Külekçi** ve **Turgut Karabey** yayımlamıştır (Erzurum 1990).

2. Divan: Altı bölümden oluşan hacimli divanın manzum bir sebeb-i te'lifin bulunduğu giriş bölümünden sonra ayrı başlıklar altında sırasıyla Arapça kasideler ve beyitler, Sultan Mustafa için yazılmış bir methiyeyi de içeren Farsça divançe, kasideler, tarihler, gazeller yer alır.

Divanın tenkitli metni bir incelemeyle birlikte **Süreyya Ali Beyzadeoğlu** tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış ve daha sonra yayımlanmıştır (İstanbul 1993).

3. Lutfiyye: Şairin, oğlu Lutfullah için **Nabi'nin *Hayriyye*'si** tarzında yazdığı 1181 beyitlik **manzum bir nasihat kitabıdır**. Edebi değerinden çok bir Osmanlı müellifinin toplum hakkındaki görüşlerini yansıtması açısından önemli görülmüştür.

Birçok baskısı yapılan Lutfiyye, **Süreyya Ali Beyzadeoğlu** tarafından yayımlanmıştır. (İstanbul 1994).

4. Nuhbe-i Vehbi: Arapça-Türkçe manzum bir sözlüktür. Bu eserde de *Tuhfe*'de olduğu gibi az bilinen kelimelere yer vermiştir. *Tuhfe*'den daha hacimli olan *Nuhbe*, ilki Vehbi hayattayken olmak üzere birçok defa basılmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar mekteplerde okutulan bu iki sözlük Vehbi'nin bir âlim olarak tanınmasında etkili olmuştur.

5. Şevkengiz: Bir zenpare ile mahbubperestin kız ve oğlanların güzelliklerini karşılaştırdıkları, sonunda ilahi aşka yöneldikleri 770 beyit civarında münazara tarzında bir eserdir. Mahallileřme akımı çerçevesinde değerlendirilebilecek olan eser, bu tür kelime ve deyişler açısından zengindir. Enderunlu Fazıl'ın *Hubanname*, *Zenanname* ve * enginame* adlı eserleriyle beraber basılmıştır.